Šis dokumentas yra skirtas tik informacijai, ir institucijos nėra teisiškai atsakingos už jo turinį

►**B**

TARYBOS DIREKTYVA 93/119/EB

1993 m. gruodžio 22 d.

dėl gyvūnų apsaugos juos skerdžiant arba užmušant

(OL L 340, 31.12.1993, p. 21)

iš dalies keičiama:

		Oficialusis leidinys		
		Nr.	puslapis	data
►**M1**	Tarybos reglamentas (EB) Nr. 806/2003 2003 m. balandžio 14 d.	L 122	1	16.5.2003
►**M2**	Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2005 2004 m. gruodžio 22 d.	L 3	1	5.1.2005

▼B

TARYBOS DIREKTYVA 93/119/EB

1993 m. gruodžio 22 d.

dėl gyvūnų apsaugos juos skerdžiant arba užmušant

EUROPOS BENDRIJŲ TARYBA,

atsižvelgdama į Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 43 straipsnį,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą ([1]),

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę ([2]),

atsižvelgdama į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ([3]),

Kadangi:

Tarybos direktyva 74/577/EEB ([4]) buvo priimtos taisyklės dėl gyvūnų apsvaiginimo prieš skerdžiant;

kadangi Europos konvencija dėl gyvūnų apsaugos juos skerdžiant buvo Bendrijos vardu patvirtinta Tarybos sprendimu 88/306/EEB ([5]); kadangi ši Konvencija yra platesnė negu dabartinės Bendrijos taisyklės;

kadangi nacionaliniai įstatymai dėl gyvūnų apsaugos juos skerdžiant arba užmušant daro įtaką konkurencijos sąlygoms ir bendros žemės ūkio produktų rinkos funkcionavimui;

kadangi tuo remiantis būtina sukurti bendrus minimalius standartus gyvūnams apsaugoti juos skerdžiant arba užmušant, kad būtų garantuotas racionalus gamybos apimčių didėjimas ir palengvintas gyvūnų ir gyvulinės kilmės produktų vidaus rinkos sukūrimas;

kadangi gyvūnai, juos skerdžiant arba užmušant, neturi jausti skausmo bei kančių, kurių galima išvengti;

kadangi vis tik būtina leisti atlikti techninius bei mokslinius eksperimentas ir atsižvelgti į tam tikrų religinių apeigų reikalavimus;

kadangi taisyklės turėtų garantuoti patenkinamą apsaugą ir tų gyvūnų, kurie neįtraukti į Konvenciją, juos skerdžiant arba užmušant;

kadangi savo deklaracijoje dėl gyvūnų apsaugos, kuri yra Galutinis Europos Sąjungos steigimo akto priedas, Konferencijos dalyviai ragina Europos Parlamentą, Tarybą bei Komisiją, taip pat valstybes nares, rengiant ir įgyvendinant Bendrijos teisės aktus dėl bendros žemės ūkio politikos, visiškai atsižvelgti į gyvūnų gerovės reikalavimus;

kadangi tokie Bendrijos veiksmai privalo atitikti reikalavimus, kylančius iš Sutarties 3b straipsnyje įtvirtinto subsidiarumo principo;

kadangi Direktyva 74/577/EEB turėtų būti panaikinta,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

Bendrosios nuostatos

1 straipsnis

1. Ši direktyva taikoma perkeliant, uždarant į aptvarus, pančiojant, apsvaiginant, skerdžiant ir užmušant gyvūnus, kurie veisiami ir laikomi

([1]) OL C 314, 1991 12 5, p.14.
([2]) OL C 241, 1992 9 21, p. 75.
([3]) OL C 106, 1992 4 27, p. 15.
([4]) OL L 316, 1974 11 26, p. 10.
([5]) OL L 137, 1988 6 2, p. 25.

▼B

mėsai, odai, kailiams ar kitiems produktams, arba kitiems gyvūnų užmušimo būdams, siekiant vykdyti ligų kontrolę.

2. Ši direktyva netaikoma:

— techniniams arba moksliniams eksperimentams, susijusiems su 1 dalyje aprašytais veiksmais, atliekamais kompetentingai institucijai prižiūrint,

— gyvūnams, kurie užmušami kultūrinių arba sporto renginių metu,

— laukiniams paukščiams ir žvėrims, užmuštiems laikantis Direktyvos 92/45/EEB 3 straipsnio.

2 straipsnis

Šioje direktyvoje vartojami tokie terminai:

1) *skerdykla* – patalpos ir įrengimai, skirtos gyvūnams perkelti arba uždaryti į aptvarus, naudojamos skerdimui komerciniais tikslais, kaip nurodyta 5 straipsnio 1 dalyje;

2) *perkėlimas* – gyvūnų iškėlimas arba varymas iš platformų, gardų arba užtvarų skerdyklose į patalpas ar vietą, kur jie bus skerdžiami;

3) *uždarymas į aptvarus* – gyvūnų laikymas garduose, užtvarose, aptvertose teritorijose arba laukuose, kuriais naudojasi skerdyklos, siekdamos suteikti gyvūnams reikalingą priežiūrą (jie girdomi, šeriami, gali ilsėtis) iki skerdimo;

4) *pančiojimas* – priemonių, kurios varžo gyvūnų judesius, taikymas, kad juos lengviau būtų veiksmingai apsvaiginti arba užmušti;

5) *apsvaiginimas* – visi veiksmai, kuriuos pritaikius gyvūnui, jis iš karto praranda sąmonę iki pat mirties;

6) *užmušimas* – bet koks veiksmas, sukeliantis gyvūno mirtį;

7) *skerdimas* – gyvūno mirtis nuo nukraujavimo;

8) *kompetentinga institucija* – centrinė valstybės narės institucija, kompetentinga atlikti veterinarinius patikrinimus, arba kita institucija, kuriai ji suteikė tokius įgaliojimus.

Tačiau jeigu valstybėse narėse gyvūnai skerdžiami religinės organizacijos vardu, tokia organizacija atsakinga už specialių su religinėmis apeigomis susijusių nuostatų taikymą ir kontrolę. Už tai, kad religinė organizacija taikytų tokias nuostatas, atsako oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas, kaip nurodyta Direktyvos 64/433/EEB 2 straipsnyje.

3 straipsnis

Gyvūnai turi būti apsaugoti nuo išvengiamo išgąsčio, skausmo arba kančių juos perkeliant, varant į aptvarus, pančiojant, apsvaiginant, skerdžiant arba užmušant.

II SKYRIUS

Reikalavimai skerdykloms

4 straipsnis

Skerdyklų konstrukcija, aparatūra, įrengimai ir jų veikimas turi būti tokie, kad apsaugotų gyvūnus nuo išvengiamo išgąsčio, skausmo ir kankinimosi.

5 straipsnis

1. Kanopiniai ir atrajojantys gyvūnai, kiaulės, triušiai ir naminiai paukščiai, atvežti į skerdyklą, privalo būti:

▼B

a) perkeliami ir, esant reikalui, uždaromi į gardus laikantis A priedo nuostatų;

b) pančiojami laikantis B priedo nuostatų;

c) apsvaiginami prieš skerdžiant arba užmušant akimirksniu, kaip nurodyta C priedo nuostatose;

d) kraujas jiems turi būti nuleistas taip, kaip nurodyta D priedo nuostatose.

2. Jei gyvūnai skerdžiami tam tikrais metodais, kokių reikalauja religinės apeigos, 1 dalies c punkto reikalavimai netaikomi.

3. Atsižvelgiant į Sutarties bendrąsias taisykles, kompetentingos valstybių narių institucijos toms įmonėms, kurios atitinka reikalavimus dėl nukrypimų pagal Direktyvos 64/433/Eec 4 ir 13 straipsnius, Direktyvos 91/498/EEB 4 straipsnį ir Direktyvos 71/118/EEB 7 ir 18 straipsnius, gali leisti nukrypti nuo 1 dalies a punkto reikalavimų galvijų atžvilgiu ir nuo 1 dalies a punkto reikalavimų bei C priede nurodytų apsvaiginimo ir užmušimo metodų paukščių, triušių, kiaulių, avių ir ožkų atžvilgiu, bet tik su sąlyga, kad yra laikomasi 3 straipsnio reikalavimų.

6 straipsnis

1. Instrumentai, pančiojimo ir kiti įrankiai bei įrengimai, naudojami apsvaiginti ir užmušti, privalo būti projektuojami, gaminami, laikomi ir naudojami taip, kad apsvaiginti ar užmušti galima būtų greitai ir efektyviai, laikantis šios direktyvos nuostatų. Kompetentingos institucijos tikrina, kad tokie apsvaiginimui arba užmušimui skirti instrumentai, pančiai ir kiti įrankiai atitiktų pirmiau išdėstytus principus, reguliariai tikrina, ar jie techniškai tvarkingi, ir kad būtų galima pasiekti pirmiau nurodytų tikslų.

2. Tam skirti atsarginiai įrengimai bei instrumentai, laikomi skerdimo vietoje, turi būti paruošti greitai naudoti. Jie turi būti tinkamai laikomi ir reguliariai tikrinami.

7 straipsnis

Gyvūnus pervaryti, uždaryti į aptvarus, pančioti, apsvaiginti, skersti arba užmušti gali tik asmenys, turintys žinių ir įgūdžių šį darbą atlikti humaniškai ir efektyviai, laikantis šios direktyvos reikalavimų.

Kompetentingos institucijos garantuoja, kad skerdimo darbui samdomi asmenys turėtų reikiamų įgūdžių, sugebėjimų ir profesinių žinių.

8 straipsnis

Skerdyklos tikrinamos ir kontroliuojamos prižiūrint kompetentingoms institucijoms, kurių pareigūnai bet kokiu metu turi teisę lankytis visose skerdyklų dalyse, kad galėtų nustatyti, ar jos atitinka šios direktyvos reikalavimus. Be to, tokie patikrinimai ir kontrolė gali vykti tuo pačiu metu, kai atliekami patikrinimai kitais tikslais.

III skyrius

Skerdimas ir užmušimas ne skerdyklose

9 straipsnis

1. Jeigu 5 straipsnio 1 dalyje minimi gyvūnai skerdžiami ne skerdyklose, taikomos 5 straipsnio 1 dalies b, c ir d punktų nuostatos.

2. Valstybės narės gali leisti nukrypti nuo 1 dalies reikalavimų, jei paukščius, triušius, kiaules, avis ir ožkas skerdžia arba užmuša ne skerdyklose jų savininkas savo poreikiams tenkinti, bet tik tuo atveju, jeigu

▼B

laikomasi 3 straipsnio reikalavimų ir kiaulės, avys ir ožkos prieš skerdžiant yra apsvaiginamos.

10 straipsnis

1. Jeigu 5 straipsnio 1 dalyje minimi gyvūnai skerdžiami arba užmušami vykdant ligų kontrolę, tai turi būti atliekama laikantis E priedo reikalavimų.

2. Gyvūnai, auginami kailiams, turi būti užmušami laikantis F priedo reikalavimų.

3. Vienadienių viščiukų, minimų Direktyvos 90/539/EEB 2 straipsnio 3 dalyje, perteklius ir peryklų embrionų atliekos turi būti sunaikinti kaip galima greičiau, laikantis G priedo reikalavimų.

11 straipsnis

9 ir 10 straipsniai netaikomi tuo atveju, jei gyvūną reikia užmušti nedelsiant dėl neatidėliotinų priežasčių.

12 straipsnis

Sužeisti arba ligoti gyvūnai skerdžiami arba užmušami vietoje. Tačiau kompetentingos institucijos gali leisti tokius sužeistus arba ligotus gyvūnus pervežti į kitą vietą, kur jie būtų paskersti arba užmušti, bet toks pervežimas neturi sukelti gyvūnui papildomų kančių.

IV SKYRIUS

Baigiamosios nuostatos

13 straipsnis

1. Esant reikalui, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, kvalifikuota balsų dauguma gali patvirtinti kitas, šioje direktyvoje nenumatytas, gyvūnų apsaugos juos skerdžiant arba užmušant taisykles.

2. a) Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, šios direktyvos priedus gali pakeisti, bet tik laikydamasi 1 dalyje išdėstytos tvarkos, ypač jei šiuos priedus reikia pritaikyti atsižvelgus į naujus technologinius bei mokslinius laimėjimus;

b) be to, ne vėliau kaip 1995 m. gruodžio 31 d. Komisija pateikia Tarybai pranešimą, sudarytą remiantis Veterinarijos mokslo komiteto nuomone, kartu su atitinkamais pasiūlymais, kaip naudotis:

— automatiniais pistoletais, kuriais šaunama į smilkinį, tokiomis dujomis, kurios nenurodytos C priede, arba jų pakaitalais, kurie naudojami gyvūnams apsvaiginti, ypač anglies dioksidu naminiams paukščiams apsvaiginti,

— dujomis, kurios nepaminėtos C priede, arba jų deriniais, kurie skirti užmušti,

— kitais moksliškai pagrįstais gyvūnų apsvaiginimo bei užmušimo metodais.

Taryba priima tokius pasiūlymus kvalifikuota balsų dauguma;

c) nukrypstant nuo a punkto, ne vėliau kaip 1995 m. gruodžio 31 d. Komisija, laikydamasi 16 straipsnyje nurodytos tvarkos, pateikia Nuolatiniam veterinarijos komitetui pranešimą, parengtą remiantis Veterinarijos mokslo komiteto išvadomis ir atitinkamus pasiūlymus dėl:

i) elektros srovės, skirtos įvairių rūšių gyvūnams apsvaiginti, stiprumo ir panaudojimo trukmės;

▼B

ii) dujų koncentracijos ir jų naudojimo trukmės, būtinų įvairioms gyvūnų rūšims apsvaiginti;

d) kol bus įgyvendintos b ir c punktų nuostatos, taikomos nacionalinės taisyklės, atitinkančios bendrąsias Sutarties nuostatas.

14 straipsnis

1. Komisijos ekspertai turi teisę tikrinti vietoje, norėdami, kiek tai būtina, užtikrinti, kad ši direktyva būtų tolygiai vienodai taikoma. Tuo tikslu jie gali tikrinti tipines įmones, užtikrindami, kad kompetentingos institucijos tikrina, ar minėtos įmonės laikosi šios direktyvos reikalavimų.

Apie tokių patikrinimų rezultatus Komisija informuoja valstybes nares.

2. 1 dalyje minimi tikrinimai atliekami bendradarbiaujant su kompetentinga institucija.

3. Valstybė narė, kurios teritorijoje yra atliekamas tikrinimas, suteikia visokeriopą pagalbą, būtiną savo pareigas atliekantiems ekspertams.

4. Detalios šio straipsnio įgyvendinimo taisyklės nustatomos laikantis 16 straipsnyje išdėstytos tvarkos.

15 straipsnis

Tikrinant tokias skerdyklas arba įmones, kurios buvo arba turi būti patvirtintos trečiosiose šalyse, kad galėtų eksportuoti į Bendriją laikydamosi Bendrijos taisyklių, Komisijos ekspertai užtikrina, kad 5 straipsnyje minimi gyvūnai būtų skerdžiami humanišką elgesį su jais užtikrinančiomis sąlygomis, bent jau atitinkančiomis šioje direktyvoje nurodytus reikalavimus.

Importuojant mėsą iš trečiosios šalies, prie veterinarijos sertifikato pridedama pažyma, kad buvo laikomasi pirmiau nurodyto reikalavimo.

▼M1

16 straipsnis

1. Komisijai padeda Reglamento (EEB) Nr. 178/2002 ([1]) 58 straipsniu įsteigtas Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatinis komitetas.

2. Kai daroma nuoroda į šį straipsnį, taikomi Sprendimo 1999/468/EB ([2]) 5 ir 7 straipsniai.

Sprendimo 1999/468/EB 5 straipsnio 6 dalyje nustatytas terminas yra trys mėnesiai.

3. Komitetas priima savo darbo tvarkos taisykles.

▼B

17 straipsnis

Direktyva 74/577/EEB netenka galios nuo 1995 m. sausio 1 d.

18 straipsnis

1. Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, taip pat nustato nuobaudas, kurie, įsigalioję iki 1995 m. sausio 1 d., įgyvendina šią direktyvą. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Valstybės narės, priimdamos šias priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

([1]) OL L 31, 2002 2 1, p. 1.
([2]) OL L 184, 1999 7 17, p. 23.

▼B

2. Tačiau nuo 1 dalyje nurodytos dienos valstybės narės, deramai atsižvelgdamos į bendrąsias Sutarties taisykles, savo teritorijoje gali toliau išlaikyti ar taikyti griežtesnes priemones, nei nurodytos šioje direktyvoje. Apie tokias priemones jos informuoja Komisiją.

3. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų pagrindinių nacionalinių įstatymų nuostatų tekstus.

19 straipsnis

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

▼B

A PRIEDAS

GYVŪNŲ PERKĖLIMO IR VARYMO Į SKERDYKLOS APTVARUS REIKALAVIMAI

I. **Bendrieji reikalavimai**

1) Visos skerdyklos, pradėjusios veikti po 1994 m. birželio 30 d., privalo turėti tinkamą įrangą ir aparatūrą gyvūnams iškelti iš transporto priemonių; visos skerdyklos privalo laikytis šio reikalavimo nuo 1996 m. sausio 1 d.

2) Gyvūnai turi būti iškeliami iš karto juos atvežus. Jei to padaryti iš karto neįmanoma, juos būtina apsaugoti nuo ekstremalių oro sąlygų ir užtikrinti tinkamą ventiliaciją.

3) Gyvūnai, kurie gali vienas kitą sužeisti dėl savo veislės, lyties, amžiaus arba kilmės, turi būti atskirti ir suvaryti į atskirus gardus.

4) Gyvūnus būtina saugoti nuo nepalankaus oro. Jeigu gyvūnai buvo drėgname ore ir perkaito, juos būtina tinkamomis priemonėms atvėsinti.

5) Gyvūnų laikymo sąlygas ir jų sveikatos būklę būtina tikrinti bent jau kiekvieną rytą ir vakarą.

6) Nepažeidžiant Direktyvos 64/433/EEB I priedo VI skyriaus nuostatų, gyvūnai, kurie buvo atvežti į skerdyklą prieš tai patyrę skausmą ar kaip kitaip kentėję juos pervežant, ir nenujunkyti gyvūnai turi būti skerdžiami nedelsiant. Jei to padaryti neįmanoma, jie turi būti atskirti ir paskersti ne vėliau kaip per dvi valandas. Gyvūnų, kurie negali paeiti, jokiu būdu negalima tempti į skerdimo vietą, juos reikia užmušti ten, kuri jie guli, arba, jei yra galimybė ir tai nesukelia jiems papildomų kančių, transportuoti vežimėliu arba kilnojama platforma į tokią vietą, kur skerdžiama ypatingu atveju.

II. **Reikalavimai gyvūnų pervežimui konteineriuose**

1) Jei skerdyklose yra priemonių gyvūnams iškrauti, jų grindų danga turi būti neslidi ir, jei reikia, su šoniniais bortais. Tiltelių, pandusų ir praėjimų šonuose turi būti atramos, turėklai ar kitokios apsaugos priemonės, kurios neleistų gyvūnams nuo jų nukristi. Pandusai ties įėjimu ir išėjimu turi būti kiek galima nuolaidesni.

2) Iškeliant gyvūnus, reikia stengtis jų neišgąsdinti, nesujaudinti ir su jais blogai nesielgti, taip pat stebėti, kad jie neapsiverstų. Gyvūnų negalima kelti už galvos, ragų, ausų, kojų, uodegos ar vilnų, jeigu dėl to jie patirs skausmą arba kankinsis. Jei būtina, juos varyti kiekvieną atskirai.

▼M2

3) Gyvūnai varomi atsargiai. Praėjimai turi būti sukonstruoti ir įrengti taip, kad tiktų bandai varyti ir būtų kuo mažesnė rizika gyvūnams susižeisti. Priemonės gyvūnams nukreipti reikiama linkme turi būti naudojamos tikslingai ir tik trumpą laiką. Būtina kiek įmanoma vengti naudoti elektros impulsus generuojančius prietaisus. Elektros srovė gali būti naudojama tik suaugusiems jaučiams ir kiaulėms varyti, jei šie nejudėtų arba judėtų nenoriai, ir tik tokiu atveju, jie jiems palikta pakankamai vietos eiti į priekį. Srovės impulsai turi trukti ne ilgiau kaip vieną sekundę, būti tolygūs ir nukreipti tik į pasturgalio raumenis. Srovė nenaudojama pakartotinai, jei gyvūnas į ją nereaguoja.

▼B

4) Negalima mušti gyvūnų arba spausti jautrių jų vietų. Ypač reikia saugotis neprispausti, nesusukti ir nenulaužti gyvūno uodegos, negriebti jam už akių. Negalima jų smūgiuoti ir spardyti.

5) Gyvūnai nevaromi į skerdyklą, jei juos galima paskersti tuojau pat. Jeigu jie nepaskerdžiami tuojau pat atvežus, jie suvaromi į aptvarus.

6) Nepažeidžiant išlygų, kurios numatomos remiantis Direktyvos 64/433/EEB 4 ir 13 straipsniais, skerdyklose turi būti pakankamai gardų gyvūnams suvaryti su apsauga nuo blogo oro poveikio.

7) Aptvarai turi atitikti visus Bendrijos taisyklių reikalavimus, be to, juose turi būti:

— grindys, ant kurių gyvūnai neslidinėtų ir nesusižeistų,

▼B

— pakankama ventiliacija, ypač atsižvelgiant į galimus temperatūros arba drėgmės svyravimus. Jeigu būtina įrengti mechanines ventiliacijos reguliavimo priemones, įrengiamas atsarginis srovės šaltinis,

— dirbtinis apšvietimas, kad gyvūnus bet kokiu metu būtų galima apžiūrėti; esant reikalui, būtina įrengti atsarginį apšvietimą,

— prietaisai gyvūnams pririšti, jei to prireiktų,

— esant reikalui, pakratai, jeigu gyvūnai būtų laikomi tokiuose aptvaruose per naktį.

8) Jei skerdyklose yra ne tik minėti aptvarai, bet ir aptvarai lauke be stogelių arba tokie, kuriuose nėra šešėlio, turi būti pasirūpinta apsauga nuo blogo oro poveikio. Lauko aptvarai turi būti įrengti taip, kad gyvūnai nepatirtų jokių fizinių, cheminių ar kitų sveikatai pavojingų poveikių.

9) Jei gyvūnai, atvežti į skerdyklą, iš karto neskerdžiami, jie turi gauti pakankamai vandens, kuris laikomas tam pritaikytose talpyklose. Gyvūnai, kurie nepaskerdžiami per 12 valandų, šeriami nustatytais laiko tarpais.

10) Gyvūnai, laikomi skerdyklose 12 ir daugiau valandų, turi būti suvaryti į aptvarus ir, jei reikia, pririšti, bet taip, kad galėtų atsigulti. Jei gyvūnai nepririšami, jiems pašarai turi būti duodami taip, kad jie galėtų netrukdomi paėsti.

III. **Reikalavimai gyvūnų pervežimui konteineriuose**

1) Su konteineriais, kuriais transportuojami gyvūnai, reikia elgtis atsargiai, jų nemėtyti, neišmesti ir nevartyti. Jei yra galimybė, juos sukrauti ir iškrauti mechaniniu būdu, laikant horizontaliai.

2) Jei gyvūnai atvežti konteineriuose su perforuotomis arba lanksčiomis sienelėmis, gyvūnai iškeliami ypatingai atsargiai, vengiant sužeidimų. Jeigu būtina, gyvūnai iškeliami kiekvienas atskirai.

3) Konteineriuose atvežami gyvūnai paskerdžiami kiek galima greičiau; jei tai nedaroma, jie, esant reikalui, turi būti pagirdyti ir pašerti, pagal II dalies 9 punkto reikalavimus.

▼B

B PRIEDAS

GYVŪNŲ PANČIOJIMAS PRIEŠ JUOS APSVAIGINANT, PASKERDŽIANT AR UŽMUŠANT

1) Gyvūnai pančiojami tokiu būdu, kad tai nesukeltų jiems skausmo, kančių, jų nesujaudintų, nesužeistų ir nekontūzytų.

   Tačiau laikantis ritualinių apeigų bulius būtina pančioti iki juos skerdžiant mechaniniu būdu, kad būtų išvengta skausmo, kančių ir sujaudinimo bei sužeidimų ir kontūzijos.

2) Gyvūnų kojos nesurišamos, o patys gyvūnai prieš juos skerdžiant ar užmušant kaip nors kitaip nevaržomi. Tačiau naminius paukščius ir triušius, prieš juos užmušant, galima surišti prieš tai įsitikinus, kad apsvaiginimo momentu jie yra atsipalaidavę, nes tik toks apsvaiginimas bus efektyvus, be nereikalingo užtrukimo.

   Jei gyvūnas įspraudžiamas į pančiojimo mechanizmą, tai nereiškia, kad jis yra suvaržytas.

3) Gyvūnai, kurie apsvaiginami arba užmušami nukreipiant į jų galvas mechaninį įrankį arba elektrą, turi būti tokioje padėtyje, kad tokį įrankį būtų patogu uždėti, o jį naudoti būtų galima lengvai, tiksliai ir nustatytą laiką. Kompetentingos institucijos gali numatyti, kad kanopinių ir galvijų atveju gyvūnų galvos yra parišamos, kad nejudėtų.

4) Elektrinio svaiginimo prietaiso negalima naudoti kaip pančiojimo priemonės ir tada, kai norima priversti gyvūnus judėti.

▼B

C PRIEDAS

GYVŪNŲ, IŠSKYRUS TUOS, KURIE AUGINAMI KAILIAMS, APSVAIGINIMAS IR UŽMUŠIMAS

I. LEISTINI METODAI

A. **Apsvaiginimas**

1. Pistoletas su užsklendžiama spyna
2. Kontūzija
3. Elektros narkozė
4. Anglies dioksidas

B. **Užmušimas**

1. Pistoletas arba šautuvas su automatinėmis kulkomis
2. Užmušimas elektros srove
3. Anglies dioksidas

C. Kompetentingos institucijos gali leisti tam tikrų rūšių gyvūnams galvos nukirtimą, sprando nusukimą arba vakuumo kamerą naudoti kaip užmušimo metodus, tačiau turi būti laikomasi 3 straipsnio ir specialių šio priedo III dalyje nurodytų reikalavimų.

II. SPECIALŪS REIKALAVIMAI APSVAIGINIMUI

Svaiginti gyvūnus galima tik tokiu atveju, jeigu jiems iš karto po to galima nuleisti kraują.

1. *Pistoletas su užsklendžiama spyna*

a) Instrumentai turi būti pridėti taip, kad šovinys pataikytų tiesiai į galvos smegenų žievę. Kategoriškai draudžiama šauti galvijams į tarpuragį.

Avims ir ožkoms galima šauti į tarpuragį, jeigu šauti į pakaušį trukdo jų ragai. Tokiu atveju šaunama ten, kur prasideda ragai, nukreipiant šūvį snukio link, ir gyvūnas turi pradėti kraujuoti per 15 sekundžių nuo šūvio.

b) Jei naudojamasi pistoletu su užsklendžiama spyna, operatorius privalo įsitikinti, kad spyna po kiekvieno šūvio užsidaro iki galo. Jei taip nėra, tokio instrumento, kol jis nebus pataisytas, naudoti negalima.

c) Gyvūnai neturi būti varomi į apsvaiginimui skirtus gardus tol, kol asmuo, turintis juos apsvaiginti, nebus pasiruošęs tai atlikti tuojau pat, kai tik gyvūnas pateks į tokį gardą. Gyvūnų galva neturi būti parišama tol, kol operatorius nebus pasiruošęs juos apsvaiginti.

2. *Kontūzija*

a) Tai atliekama tik mechaniškai valdomu instrumentu, kuriuo trenkiama į kaukolę. Operatorius privalo įsitikinti, kad instrumentas būtų tinkamoje padėtyje, o užtaisas veiktų su tokia jėga, kokios reikia ir kokia yra nurodyta gamintojo instrukcijoje, kad apsvaiginama būtų efektyviai, nesutrupinant kaukolės.

b) Tačiau, jeigu triušių yra nedaug ir jei jų kaukolėms suduodamas ne mechaninis smūgis, viskas turi būti atlikta taip, kad gyvūnas iškart prarastų sąmonę ir neatgautų jos, kol nugaišta, kaip nurodoma bendrosiose 3 straipsnio nuostatose.

3. *Elektros narkozė*

A. Elektrodai

1. Elektrodai turi būti uždėti taip, kad prisispaustų prie smegenų, o srovė tekėtų per smegenis. Reikia imtis visų priemonių užtikrinti gerą kontaktą, t. y. nukirpti per ilgas vilnas arba sudrėkinti odą.

▼B

2. Jeigu gyvūnai svaiginami po vieną, turi būti:

a) prietaise įmontuotas įtaisas, matuojantis varžą ir blokuojantis prietaisą, jeigu srovė nesiekia minimalaus būtino dydžio;

b) prietaise įmontuotas matomas arba girdimas įtaisas, rodantis prietaiso panaudojimo trukmę.

c) prietaisas, sujungtas su prietaisu, rodančiu užtaiso įtampą ir srovę ir įtaisytu taip, kad būtų gerai matomas operatoriui.

B. Apsvaiginimas vandens voniose

1. Jei naminiai paukščiai svaiginami vandens voniose, vandens lygis jose turi būti reguliuojamas, kad paukščių galvos galėtų būti apsemtos.

Srovės jėgą ir trukmę tokiu atveju nustato kompetentingos institucijos, nes gyvūnas turi iš karto prarasti sąmonę ir neatgauti jos iki nugaišta.

2. Jei naminiai paukščiai vandens voniose svaiginami grupėmis, srovės įtampa turi būti tokia, kad jos pakaktų apsvaiginti visiems naminiams paukščiams.

3. Turi būti imtasi reikiamų priemonių, kad elektros srovė gerai tekėtų, t. y. elektros kontaktai turi būti geri ir pakankamai sudrėkinti po kojomis.

4. Vandens vonių dydis ir gylis turi būti pritaikytas tam tikrai svaiginimui paruoštų naminių paukščių rūšiai, o vanduo neturi lietis per kraštus. Į vandenį panardinamas elektrodas turi būti per visą vonios ilgį.

5. Jei reikia, turi būti atsarginis rankinis prietaisas.

4. *Svaiginimas anglies dioksidu*

1. Anglies dioksido, naudojamo kiaulėms svaiginti, koncentracija turi būti bent 70 %.

2. Kamera, į kurią prileidžiama dujų kiaulėms apsvaiginti, ir prietaisai, per kuriuos paleidžiamos dujos, turi būti suprojektuoti, pagaminti ir veikti taip, kad nesužeistų kiaulių, neslėgtų jų krūtinės ir leistų joms stovėti tol, kol praranda sąmonę. Prietaisai, per kuriuos teka dujos, ir pati kamera turi būti taip apšviesti, kad kiaulės galėtų matyti viena kitą arba tai, kas yra aplink jas.

3. Kameroje turi būti prietaisai, rodantys dujų koncentraciją didžiausio sąlyčio taške ir skleidžiantys aiškų matomą ir girdimą signalą, kuris suveikia, jeigu anglies dioksido koncentracija nukrenta žemiau būtino lygio.

4. Kiaulės suvaromos į gardus arba konteinerius, kuriuose galėtų matyti viena kitą, o į dujų kamerą įvedamos ne vėliau kaip per 30 sekundžių nuo jų atvežimo į tas patalpas. Kiaulės nuvedamos į maksimalios dujų koncentracijos tašką ir ten laikomos tol, kol įsitikinama, kad kiaulės neatgaus sąmonės iki bus paskerstos.

III. SPECIALŪS REIKALAVIMAI UŽMUŠANT

1. *Pistoletas arba šautuvas su automatinėmis kulkomis*

Šiems būdams, kurie gali būti taikomi įvairioms gyvūnų rūšims, ypač didelėse fermose auginamiems laukiniams žvėrims ir paukščiams bei elniams, būtinas leidimas, kurį išduoda kompetentinga institucija. Jis garantuoja, kad šiuos būdus taikys tinkamą kvalifikaciją turintys darbuotojai ir bus laikomasi šios direktyvos 3 straipsnio nuostatų.

2. *Galvos nukirtimas ir sprando sulaužymas*

Šiems būdams, kurie taikomi tik paukščiams, būtinas kompetentingų institucijų išduodamas leidimas. Jis garantuoja, kad šiuos būdus taikys tinkamą kvalifikaciją turintys darbuotojai ir bus laikomasi šios direktyvos 3 straipsnio nuostatų.

▼B

3. *Užmušimas elektros srove ir anglies dioksidu*

Kompetentinga institucija gali išduoti leidimą taikyti šiuos metodus įvairioms gyvūnų rūšims užmušti, bet tik tuo atveju, jei bus laikomasi ne tik bendrųjų 3 straipsnio nuostatų, bet ir ypatingų reikalavimų, išdėstytų šio priedo II dalies 3 ir 4 punktuose. Be to, ji turi nustatyti, koks turi būti elektros srovės stiprumas ir taikymo trukmė, anglies dioksido koncentracija ir naudojimo trukmė.

4. *Vakuumo kamera*

Šiam metodui, kuris turi būti taikomas tik tam tikriems maistui auginamiems gyvūnams, kuriuos reikia užmušti be kraujo ir kurie priklauso fermose auginamų laukinių žvėrių ir paukščių rūšims (putpelėms, kurapkoms ir fazanams), būtinas kompetentingos institucijos leidimas, garantuojantis, kad laikomasi 3 straipsnyje išdėstytų reikalavimų, bet to:

— gyvūnai bus suvaryti į hermetišką kamerą, iš kurios oras ištraukiamas galingu elektros siurbliu,

— vakuumas bus tol, kol gyvūnai nugaiš,

— gyvūnai bus laikomi grupėmis transportavimui skirtuose konteineriuose, kuriuos galima įstumti į specialiai šiuo tikslu sukonstruotą vakuumo kamerą.

▼B

D PRIEDAS

KRAUJO NULEIDIMAS

1. Apsvaigintiems gyvūnams kraujas nuleidžiamas kiek galima greičiau, stengiantis, kad jie greitai, gausiai ir iki galo nukraujuotų. Bet kokiu atveju kraujas nuleidžiamas, kol gyvūnas neatgavo sąmonės.

2. Visiems apsvaigintiems gyvūnams kraujas nuleidžiamas perpjaunant bent vieną miego arteriją arba kraujagysles, iš kurių jos atsišakoja.

   Perpjovus kraujagysles, gyvūnai nedorojami ir netikrinami elektra tol, kol išbėga visas kraujas.

3. Jeigu gyvūnus apsvaigina, pančioja, pakelia ir jiems kraują nuleidžia vienas žmogus, visas šias operacijas jis privalo atlikti su vienu gyvūnu ir tik po to imtis kitų.

4. Jei kraujas paukščiams nuleidžiamas automatiškai perpjaunant jiems kaklą ir jeigu toks automatas sugenda, būtina turėti atsarginių rankinių priemonių, kad tokiu atveju paukščius būtų galima nedelsiant užmušti.

▼B

E PRIEDAS

UŽMUŠIMO METODAI VYKDANT LIGŲ KONTROLĘ

Leistini metodai

Leidžiami visi C priede pripažinti metodai, kuriuos pritaikius ištinka mirtis.

Be to, kompetentinga institucija, remdamasi bendrosiomis 3 straipsnio nuostatomis, gali leisti taikyti kitus metodus sąmonės nepraradusiems gyvūnams užmušti, tačiau turi būti užtikrinta, kad:

— jei taikant tokį metodą neištinka staigi mirtis (pvz., šovus iš pistoleto su užsklendžiama spyna), bus imtasi reikiamų priemonių gyvūnui užmušti kaip galima greičiau, kol jis neatgavo sąmonės,

— gyvūnams nieko daugiau nebus daroma, kol nėra patvirtinta, kad jie nebegyvi.

▼B

F PRIEDAS

KAILINIŲ GYVŪNŲ UŽMUŠIMO METODAI

I. **Leistini metodai**

1. Mechaniškai valdomi instrumentai, kuriais pažeidžiamos smegenys.

2. Vaistų, turinčių narkotizuojančių savybių, injekcijos padidintomis dozėmis.

3. Elektros smūgis, paralyžiuojantis širdies veiklą.

4. Poveikis anglies monoksidu.

5. Poveikis chloroformu.

6. Poveikis anglies dioksidu.

Kompetentinga institucija, atsižvelgdama į rūšies skirtumus ir remdamasi bendrosiomis šios direktyvos 3 straipsnio nuostatomis, skiria tinkamiausią užmušimo metodą.

II. **Ypatingi reikalavimai**

1. *Mechaniškai valdomi instrumentai, kuriais pažeidžiamos smegenys*

a) Instrumentas nukreipiamas taip, kad šovinys pataikytų tiesiai į galvos smegenų žievę.

b) Taikyti šį metodą leidžiama tik tokiu atveju, jei tuoj po to bus nuleidžiamas kraujas.

2. *Vaistų, turinčių narkotizuojančių savybių, injekcijos padidintomis dozėmis*

Leidžiama vartoti tik tokius anestetikus, nuo kurių, suleidus tam tikras jų dozes, tuoj pat prarandama sąmonė ir iš karto ištinka mirtis.

3. *Elektros smūgis, paralyžiuojantis širdies veiklą*

Elektrodai tvirtinami smegenų ir širdies plote tokiu būdu, kad per juos leidžiant minimalią srovę gyvūnas netenka sąmonės ir paralyžiuojama širdies veikla. Tačiau, jeigu elektrodai įvedami į lapių nasrus ir tiesiąją žarną, srovė turi būti vidutiniškai 0,3 amperų ir leidžiama bent 3 sekundes.

4. *Poveikis anglies monoksidu*

a) Dujų kamera, į kurią suvaromi gyvūnai, turi būti suprojektuota, įrengta ir veiktianti taip, kad gyvūnai nesusižeistų ir būtų lengva juos prižiūrėti.

b) Gyvūnai į kamerą varomi tik po to, kai apie 1 % jos tūrio pripildoma anglies dioksido ir yra šaltinis pripildyti 100 % anglies monoksido.

c) Dujos tiekiamos specialiai šiam tikslui suprojektuotais varikliais, gali būti naudojamos kiaunėms ir šinšiloms užmušti, tačiau tik po to, kai tyrimais nustatoma, kad jos yra:

— pakankamai atšaldytos,

— gerai perfiltruotos,

— jose nėra dirginančių medžiagų arba dujų,

— gyvūnai nepateks į kamerą tol, kol anglies monoksido koncentracija nebus bent 1 %.

d) Dujos, jų įkvėpus, pradžioje turi veikti narkotizuojamai, o po to sukelti neišvengiamą mirtį.

e) Gyvūnai lieka kameroje tol, kol nugaišta.

▼B

5. *Poveikis chloroformu*

Chloroformas naudojamas užmušti šinšilas, jeigu:

a) dujų kamera, į kurią suvaromi gyvūnai, suprojektuota, įrengta ir veikia taip, kad gyvūnai nesusižeistų ir būtų lengva juos prižiūrėti;

b) gyvūnai varomi į kamerą tik pripildžius ją chloroformo ir oro mišinio;

c) dujos, jų įkvėpus, pradžioje veikia narkotizuojančiai, o po to sukelia neišvengiamą mirtį;

d) gyvūnai lieka kameroje tol, kol nugaišta.

6. *Poveikis anglies dioksidu*

Anglies dioksidas naudojamas kiaunėms ir šinšiloms užmušti, jeigu:

a) dujų kamera, į kurią suvaromi gyvūnai, suprojektuota, įrengta ir veikia taip, kad gyvūnai nesusižeistų ir būtų lengva juos valdyti;

b) gyvūnai į kamerą varomi tik po to, kai ji iki galo pripildoma anglies dioksido, o jo koncentracija pasiekia aukščiausią galimą lygį;

c) dujos, jų įkvėpus, pradžioje veikia narkotizuojančiai, o po to sukelia neišvengiamą mirtį;

d) gyvūnai lieka kameroje tol, kol nugaišta.

▼B

G PRIEDAS

VIŠČIUKŲ PERTEKLIAUS IR PERYKLŲ EMBRIONŲ NAIKINIMAS

I. **Leistini metodai viščiukams naikinti**

1. Mechaninių priemonių, sukeliančių staigią mirtį, naudojimas.
2. Poveikis anglies dioksidu.
3. Be to, kompetentinga institucija gali leisti taikyti ir kitus moksliškai pripažintus naikinimo metodus, jei jie atitinka bendrąsias 3 straipsnio nuostatas.

II. **Ypatingi reikalavimai**

1. *Mechaninių priemonių, sukeliančių staigią mirtį, naudojimas*

a) Gyvūnai pribaigiami tam tikru aparatu, kuriame yra greitai besisukantis mechanizmas su ašmenimis arba atsikišusiais polistirolo strypais.

b) Aparato pajėgumas turi būti toks, kad visi gyvūnai žūtų iš karto, net jei jų būtų nemažai.

2. *Poveikis anglies dioksidu*

a) Gyvūnai suvaromi į tokią kamerą, kurioje yra didžiausia įmanoma anglies dioksido koncentracija.

b) Tokioje kameroje gyvūnai būna tol, kol nugaišta.

III. **Leistini metodai embrionams naikinti**

1. Kad būtų galima staigiai sunaikinti gyvus embrionus, visos peryklos atliekos turi būti apdorojamos mechanine priemone, kuri aprašyta II dalies 1 punkte.
2. Tačiau kompetentinga institucija gali leisti taikyti ir kitus moksliškai pagrįstus naikinimo metodus, jei jie atitinka bendrąsias 3 straipsnio nuostatas.